

Ivan Majnarić

PLEMIĆKA OBITELJ KUČIĆA – PRILOG POZNAVANJU RODA NADINSKIH KAČIĆA KRAJEM XIV. I TIJEKOM PRVE POLOVINE XV. STOLJEĆA

Ivan Majnarić
Hrvatski državni arhiv
Zagreb

UDK 929.7Kačić(497.5Zadar)*13/14*
Prethodno priopćenje
Primljeno: 16.2.2005.
Prihvaćeno: 13.4.2005.

Na temelju objavljene i neobjavljene izvorne građe iz Državnog arhiva u Zadru, Arhiva HAZU u Zagrebu i Znanstvene knjižnice u Zadru, autor prikazuje dosadašnje rezultate istraživanja pripadnika roda nadinskih Kačića krajem 14. i tijekom prve polovine 15. stoljeća. Kao poticaj za razmatranje, autoru je poslužila oporuka Ivana Butka Kučića od plemićkog roda Kačića, koja se nalazi u DAZd-u, u fondu Spisi zadarskih bilježnika (notar Iohannes de Calcina). Nakon pregleda historiografije, pozornost se poglavito posvetila identifikaciji Ivanovih bliskih srodnika u vrelima. Također se raspravljalo o mogućem rodoslovlju grane roda, kojoj je pripadao oporučitelj Ivan Butka. Kraj je posvećen identifikaciji samog Ivana u vrelima i analizi njegove oporuke. U prilogima radu nalaze se prijepis dokumenta, među kojima je i spomenuta oporuka.

Ključne riječi: plemstvo, rod nadinskih Kačića, obitelj Kučić, genealogija, društvena povijest, kulturna povijest, kasni srednji vijek, zadarsko zaleđe

U Državnom arhivu u Zadru (DAZd), u fondu Spisi zadarskih bilježnika (SZB), jedan dokument čuva neveliku oporuku hrvatskog plemića Ivana Butka Kučića, od roda Kačića, koju je 1. ožujka 1451. zabilježio notar Iohannes de Calcina.¹ Po formuli i sadržaju testament bitno ne odudara od većine ondašnjih testamenata. Osim imenovanja skrbnika njegovih dobara, želje za vlastitim vječnim počivalištem i spomena svoje žene, Ivan u oporuci ne iznosi nikakve druge nama bitne podatke. No, o oporuci će više riječi biti kasnije. Glavno pitanje koje se nameće na početku ovog rada jest identifikacija Ivana Butka Kučića, njegova smještanja u prostor i vrijeme,

¹ DAZd, SZB, Iohannes de Calcina (dalje ICalc), b. VIII, fasc. III, fol. 85'-86 (01. 03. 1451., indikcija XV).

onodobni kontekst. Prije svega, valja istražiti spominje li se Ivan u još nekim sačuvanim vrelima. Je li imao braće ili sestara? Kakav je bio njegov društveni status? Dakle, glavni je cilj ovoga rada pružiti zadovoljavajuće odgovore na postavljena pitanja, identificirati neke pripadnike roda nadinskih Kačića te iznijeti analizu Ivanove "posljednje volje". Pri tome valja naglasiti da ovaj rad ne bi trebalo promatrati kao "završnu riječ" o Ivanu Butka Kučiću i svim ostalim osobama koje će se ovdje spominjati, već kao pokušaj objedinjavanja i predstavljanja rezultata do sada provedenih istraživanja. Ujedno bi trebao potaknuti ostale medieviste da daljnjim proučavanjem vrela iznesu nove podatke o istoj tematici te ju na taj način dodatno obogate.

* * *

Već se iz oporuke saznaje da je Ivan pokojnog Butka Kučića od roda Kačića, bio stanovnik Nadina (... *Iohannes condam Butchii Chucich de genere Chacich de Nadino* ...). Dakle, radi se o Ivanu, sinu pokojnog Butka, koji je nosio nadimak Kučić. Rod nadinskih Kačića, kao tema, nije do sada bio dovoljno zastupljen u historiografskim razmatranjima. Postoji tek jedno djelo neizostavno za proučavanje roda nadinskih Kačića, ali i svih ostalih rodova na području širega zadarskog zaleđa od druge polovine 14., pa sve do osmanlijskih osvajanja početkom 16. stoljeća. Riječ je o članku Stjepana Antoljaka *Izumiranje i nestanak hrvatskog plemstva u okolici Zadra*.² Kačićima je pozornost posvetio i Stjepan Gunjača u radu *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji*.³ No premda navodi vrela u kojima se spominju Kačići, zaniijekao je njihovo postojanje u zadarskom zaleđu te ih poistovjetio s Kašićima. Dapače, osvrćući se na *Qualiter*, te izražavajući se pomalo nejasno, Gunjača zaključuje "da je onaj 'Gurra de genere Chacichorum' koji se prvi navodi među dvanaesticom comesa bio 'Gurra (Jura?) de genere Chassichorum' – Juraj od bratstva Kašića."⁴ Osim u ovim, nadinski su se Kačići još spominjali u radovima vezanim za problematiku ubicacije niza, danas većinom nestalih, srednjovjekovnih sela. Prije svega riječ je o "novijim" radovima: Romana Jelića, Ivne Anzulović, Franje Smiljanića i Nikole Jakšića.⁵ Iako je vrijednost i važnost tih radova za cjelokupnu hrvatsku medievistiku neosporna, količina podataka o Kačićima gotovo je zanemariva. Naime, premda se u njima rabi isti fond vrela

² Stjepan Antoljak, *Izumiranje i nestanak hrvatskog plemstva okolici Zadra, Radovi Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, sv. 9, Zagreb 1962., str. 55-115. Na ovom je mjestu korišteno reprint izdanje istog članka iz zbirke izabranih radova Stjepana Antoljaka, *Hrvati u prošlosti*, Split 1992., str. 323-383.

³ Stjepan Gunjača, *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji*, sv. 4, Zagreb 1978., str. 362-368.

⁴ Isto, str. 368.

⁵ Roman Jelić, Novigradski distrikt, *Radovi Zavoda JAZU u Zadru*, sv. 31, Zadar 1989., str. 87-173; Franjo Smiljanić, Teritorij i granice Lučke županije u ranom srednjem vijeku, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, god. 35, sv. 22, Zadar 1995-96., str. 205-256; Ivna Anzulović, Područje sela Korlata u prošlosti, *Zadarska smotra*, god. 45, br. 1/3, Zadar 1996., str. 241-298; Nikola Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, Split 2000.

kao i u ovom prilogu, autori pozornost usmjeruju toponimiji, dok pojedine pripadnike niza rodova zadarskog zaleda spominju tek prema potrebi konteksta.

Dok su se navedeni radovi, prije svega, osvrtni na nadinske Kačiće tijekom druge polovine 14. i tijekom 15. stoljeća, više je radova spominjalo nadinske Kačiće prije 14. stoljeća. Vrijednost i količina podataka o Kačićima u njima je malena. To se prije svega odnosi na velik broj radova posvećen problemu *Qualitera* i "plemstva dvanaestero plemena".⁶ Toj se raspravi do sada, prije svega, pristupalo s određenoga teorijskog aspekta, preispitujući, više-manje, ograničeni/isti broj podataka.⁷ Autori koji su zastupali određene teze uglavnom ih nisu pokušali temeljitim istraživanjem povezati s povijesnom zbiljom razdoblja prošlosti u koje su ih smještali. Ako su to i pokušali, tada teze u dotičnom razdoblju nisu promatrane u suodnosu sa zbiljom koja je prethodila ili slijedila tom razdoblju. Drugačiji pristup spomenutim problemima, osim djelomično u Stjepana Antoljaka (*Pacta*), nazire se tek u novije doba. To neposredno i zorno prikazuje rasprava Tomislava Raukara, *Seljak i plemić hrvatskog srednjovjekovlja*.⁸ Na sličan način, interdisciplinarnim pristupom, problem je razmatrao i Nikola Jakšić.⁹ Na umu, također, treba imati i metodološke postavke u pristupu dijelu tih problema koje iznosi Mladen Ančić.¹⁰ Jasno stajalište i pristup očituje se i u nekim radovima Luje Margetića, premda se on tek posredno dotiče ove problematike.¹¹

Zapravo se želi naglasiti da se još uvijek nije poduzelo sustavno istraživanje zbilje određenog povijesnog razdoblja te ispitao suodnos s razdobljima koja mu prethode i slijede.¹² Samo bi se tako ustanovilo "preklapaju" li se rezultati takvih istraživanja s nekim dosadašnjim spoznajama o problemu *Qualitera* i "plemstva dvanaestero plemena".¹³ Takvo bi istraživanje imalo nekoliko razina, čije bi objedinjavanje vodilo

⁶ Od njih valja izuzeti knjigu Stjepana Antoljaka, *Pacta ili Concordia od 1102. godine*, Zagreb 1980. U njemu je, međutim, autor saževši ih, ponovio podatke iznesene u gore spomenutom članku.

⁷ Broj podataka koji se pojavljuje u toj raspravi sam je po sebi ograničen. No ovdje se želi istaknuti, da su se ti podaci rijetko povezivali s prošlom povijesnom zbiljom koja je postojala "izvan" njih. Na taj su način oni promatrani više-manje izolirano, kao "struktura" za sebe.

⁸ Tomislav Raukar, *Seljak i plemić hrvatskog srednjovjekovlja*, Zagreb 2002. U radu autor u raspravu uvodi "nove" podatke o "plemenu Prkalj" iz građe koja nije bila nikad "upotrijebljena u temeljnoj literaturi o problemu nižeg plemstva u srednjovjekovnoj Hrvatskoj" (Raukar, *Seljak i plemić*, str. 60).

⁹ Nikola Jakšić, Materijalni dokazi Kolomanove vojne u Sjevernoj Dalmaciji, *Povijesni prilozi*, sv. 17, Zagreb 1998., str. 269-286.

¹⁰ Mladen Ančić, *Putanja klatna*, Zadar 1997., str. 244-253.

¹¹ Na primjer usp. Lujo Margetić, Povezanost strukture hrvatskog društva i političkih odnosa u srednjem vijeku (do pojave staleža), *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, sv. 487, Zagreb 2003., str. 1-150.

¹² Pri tome se pod određenim povijesnim razdobljem, prije svega, podrazumijeva kraj XI. i početak XII. stoljeća, odnosno raspon od druge polovine 11. do kraja 12. stoljeća ili/i sredina 14. stoljeća odnosno raspon od kraja 13. i početka 14. do prve četvrtine 15. stoljeća.

¹³ Treba imati na umu da takvo sustavno istraživanje nije moguće ostvariti u kratkom periodu, već je za njega potrebna, najvjerojatnije, čitava generacija povjesničara, a možda i više njih.

konačnim rezultatima. Kao svrsishodni praktični primjer ovom kratkom ekskursu, može poslužiti tvrdnja Ivne Anzulović. Naime, govoreći o rodovima u Praskviću, autorica spominje da rod Satojića – Praskvića, od kojih su jedna grana Stojnici, zapravo potječe od Šubića. Nadalje zaključuje: “Nema pravo N. Klaić kada kaže da mnogih plemena nema među 12 plemena Hrvatske (Kamenjani, Starošani, Stupići, Praskvići, Budinići), jer to mogu biti samo grane pojedinih rodova koji se više ne spominju, a što se vidi i iz ovog primjera da Praskvići pripadaju rodu Šubića”.¹⁴ Ostavljajući oba zaključka trenutačno po strani, upravo takve tvrdnje trebaju biti polazna točka istraživanja. Tek identifikacijom pripadnika rodova koje spominje Ivna Anzulović i spoznajama o njihovu mogućem grananju od nekog drugog “starijega” roda (čije pripadnike također treba vrlo dobro poznavati), a koliko to dopuštaju sačuvana vrela, došlo bi se do detaljnijih predodžbi. Te bi predodžbe vjerojatno potvrdile ili osporile jedno od dva iznesena mišljenja, te “otvorile vrata” daljnjim razmišljanjima o zbilji razdoblja koje je u pitanju.¹⁵ Upravo s takvim postavkama treba pristupiti širokom problemu i nizu pitanja *Qualitera* i ustanove “plemstva dvanaestero plemena”. Dakle, na ovom se mjestu želi naglasiti da bi teoretska razmatranja nužno morala slijediti konkretna istraživanja, u ovom slučaju genealoška. U takvu bi istraživanju prednost pak valjalo dati induktivnim spoznajnim procesima.

Vraćajući se prvotnoj temi razmatranja, vrijednost i količina podataka o Kačićima u starijoj historiografiji slična je onoj u raspravi o *Qualiteru* i “plemstvu dvanaestero plemena”. Tek je u najnovijem razdoblju Tomislav Raukar detaljnije definirao problem postojanja “dvije društvene razine u pojmu Kačić” – “kneževski” omiški i “plemenski” nadinski Kačići – te postavio pitanje nastanka te razlike.¹⁶

Postoji još čitav niz radova koji podatke o nadinskim Kačićima preuzimaju isključivo tragom navedenog članka Stjepana Antoljaka. Na kraju se može zaključiti da osim Stjepana Antoljaka historiografija nije posvetila adekvatnu pozornost rodu nadinskih Kačića krajem 14. i u prvoj polovici 15. stoljeća. No i spomenuti članak ostavlja “dosta prostora” za nove spoznaje te čini “kostur” na koji današnja medievistika tek treba nadograditi “tkivo”. Ujedno bi nove spoznaje trebale omogućiti daljnju njihovu upotrebu u “širim razmjerima”.

Što o pripadnicima roda nadinskih Kačića govore vrela? Od objavljenih izvora temelj je zbirka dokumenata *Diplomatički zbornik*, Tadije Smičiklase,¹⁷ a tek u neko-

¹⁴ Anzulović, Područje sela Korlata, str. 272-273, misleći na rad: Nada Klaić, Postanak “plemstava dvanaestero plemena Kraljevine Hrvatske”, *Historijski zbornik*, sv. XI-XII, Zagreb 1958.-1959., str. 121-163; ovdje str. 148.

¹⁵ Ovdje valja naglasiti da vrijedan i donekle “pionirski” rad Ivne Anzulović u pogledu identifikacije nekih pripadnika raznih rodova iščekuje nastavak i daljnju potvrdu u sačuvanim vrelima.

¹⁶ Raukar, *Seljak i plemić*, str. 40-41. Detaljnije razmatranje tih zaključaka, kao i niza implikacija kojima oni vode, prelazi okvire ovog rada.

liko primjera bilježnički zapisi zadarskih notara Henrika i Creste Tarallo, te Andrije pokojnog Petra iz Cantua.¹⁸ Osim njih, važni su izvor i regesti koje je na temelju danas izgubljenih spisa bilježnika Vannesa Bernardova iz Ferma, nastalih u službi Zadarskoga kaptola krajem 14. i početkom 15. stoljeća, sastavio zadarski kanonik iz druge polovine 18. stoljeća, Guerrin Ferrante, a koje je objavio Nikola Jakšić.¹⁹ Posredno pak za tu tematiku može poslužiti i ljetopis Pavla Pavlovića, koji je objavio Ferdo Šišić²⁰. Ostali podaci o pripadnicima roda nalaze se isključivo u, do sada neobjavljenim, rukopisima zadarskih srednjovjekovnih bilježnika, posebice onim koje su pisali u svojstvu pisara Zadarskoga kaptola, a koji se većim dijelom čuvaju u već spomenutom fondu Državnog arhiva u Zadru, a manjim dijelom u Znanstvenoj knjižnici u Zadru i Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.²¹

U istraživanje bliskih srodnika Ivana Kučića Kačića krenut će se s identifikacijom njegovoga oca Butka. Naime, 1356. u Zadru se Petar pokojnog Jurja Ljubavčića obvezu-

¹⁷ *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, (dalje CD), sv. II-XII/1902.-1914. (ur. Tadija Smičiklas), XIII/1915. (sabrao Tadija Smičiklas, ur. Marko Kostrenčić i Emil Laszowski), XV/1934. (sabrao Tadija Smičiklas, ur. Marko Kostrenčić).

¹⁸ *Notariorum Jadrensiu Henrici et Creste Tarallo acta quae supersunt 1279-1308.*, SZB 1, za tisak priredio Mirko Zjačić, Zadar 1959.; *Andreas condam Petri de Canturio, Quaterni imbreoiaturarum 1355-1356.*, sv. II, SZB 5, za tisak priredili Josip Kolanović i Robert Leljak, Zadar 2003. (dalje Andreas Canturio).

¹⁹ Nikola Jakšić, Regesti zagubljenih zadarskih kaptolskih isprava na razmeđu XIV. i XV. stoljeća, *Radovi ZPZ HAZU u Zadru*, sv. 40, Zadar 1998., str. 81-96.

²⁰ Ferdo Šišić, Ljetopis Pavla Pavlovića patricija zadarskog, *Vjestnik kraljevskog hrvatsko-slavonskog dalmatinskog zemaljskog arhiva*, sv. 4, Zagreb 1904., str. 2-59.

²¹ Upravo dio građe iz Arhiva HAZU u Zagrebu (kaptolske isprave Velike bilježnice notara Petra Perenčana), marljivim radom dr. Damira Karbića, prof. Maje Katušić i prof. Ane Pisačić, trenutačno se nalazi u pripremi za kritičko objavljivanje te će vjerojatno u dogledno vrijeme "ugledati svjetlo dana". (Ujedno im ovim putem zahvaljujem što su mi omogućili uvid u rukopis). U ovom radu koristiti će se nešto izmijenjene kratice za nazive pojedinih bilježnika negoli je bilo uobičajeno u literaturi do sada. Naime, uz kraticu imena pojedinog bilježnika, za dokumente koji se nalaze u kaptolskim registrima i njihovim konceptima dodati će se i kratica ACI (Acta capituli Iadrensis), kako bi se jasnije razlikovala "narav" samih dokumenata. Time će se olakšati i navođenje građe pojedinih bilježnika budući da dodatni nespornost može izazvati i mjesto njezina današnjeg čuvanja. Ona se, naime, dijelom čuva kao dio već postojećeg fonda pojedinog bilježnika u DAZd, SZB, a u nekim slučajevima izdvojeno i na drugomu mjestu. Tako je prava signatura spisa Petrusa de Sarčana (PS, ACI) zapravo DAZd, SZB, PS, b. I., fasc. III. Dio kaptolskih spisa bilježnika Theodorusa de Prandino i Iohannesa de Trottis iz njihovih koncepta (dalje IT, ACI), zapravo je DAZd, SZB, IT, b. I., fasc. III., dok se njihov registar (TP-IT, ACI) nalazi u Arhivu HAZU (AHAZU, Theodorus de Prandino – Iohannes de Trottis, Acta capituli Iadrensis, Zbirka kodeksa, Iadrensis capituli protocullum saec. XV, IV. b. 41.) Registar bilježnika Petrusa Perenčana (dalje PP, ACI) također se čuva u Arhivu HAZU (AHAZU, Petrus Perenčanus, Acta capituli Iadrensis, Zbirka kodeksa, Iadrensis capituli protocullum saec. XIV, I. d. 38.). Bilježnički pak spisi notara PP i notara TP nalaze se u DAZd, SZB. Kaptolski spisi bilježnika Articutiusa de Rivignano (dalje AR, ACI) nalaze se u Znanstvenoj knjižnici u Zadru (ZKZd, Rukopisi, Articutius de Rivignano, Acta capituli Iadrensis, ms. 894). Ostali dio, odnosno, bilježnički spisi potonjeg bilježnika nalaze se unutar DAZd, SZB. Osim toga, u ZKZd se također nalaze i već spomenuti regesti izgubljenih spisa bilježnika Vannesa Bernardovog iz Ferma.

je Butku pokojnog Perka Lipičića iz roda Kačića (... *Butchum, filium condam Perchi Lipich de generatione Cazichorum, habitator in villa que dicitur Podnadin, in comitatu Luche* ...), da će mu u slučaju nepravodobne isplate, vratiti ždrijeb zemljišta od 30 gonjaja i vinograd od 2 gonjaja, na području Podnadina, koje je od Butka kupio ranije iste godine.²² Godine 1374. u Zadru se kao stanovnik Podnadina spominje Butko pokojnog Perkovića Kačića (... *Butichus condam Percouich de generatione Cacich, habitator in loco sub Nadini* ...) kako prodaje zadarskom plemiću Saladinu *de Saladinis* četiri gonjaja obradive zemlje u Podnadinu (... *dedit, vendidit et tradidit ... gognagnos quator terre laboratiue in loco dicto sub Nadini* ...).²³ U travnju 1390. Butko, pokojnog Perka Kačića, iz Podnadina (... *Butchus condam Perchi de genere Chacich qui habitat sub Nadino* ...) prodaje Bogdulu de Rubeo dvadeset gonjaja oranica po "hrvatskoj mjeri" (... *dedit, vendidit et transactauit ... ser Bogdulo et suis heredibus et successoribus uiginti suos gognaios terre aratorie ad mensuram croaticam* ...).²⁴ Oranice su se nalazile u Butini, a dva gonjaja livada, koje je Butko također prodao, u Bistrovini.²⁵ U studenom 1392. pak Butko Perković, iz Podnadina, prodaje zadarskom trgovcu Ivanu Jurmaniću dvije čestice zemlje od deset gonjaja u Bistrovini u Gornjem polju (... *in loco Bistrouina Gorgne Pogle* ...).²⁶ Svega dva dana kasnije Butko daje pristanka Jurju Vlatkoviću Kačiću²⁷ za prodaju ždrijeba zemlje u Bistrovini u Gornjem polju.²⁸ Kako navodi Stjepan Antoljak, Butko se spominje i 1393.,²⁹ a 1394. kad se spominje njegov sin Martinuš, Butko više nije živ.³⁰ Dakle u ovoj kratkoj identifikaciji Butka u vrelima, može se zaključiti sljedeće. Butkov je otac bila osoba s imenom Perko (Petar), a njegov pradjed ili vjerojatnije djed osoba s imenom Lapac (Lipčić, Lapčić; Klapac). Osim sina Ivana, Butko je

²² Andreas Canturio II, dok. 252, str. 394-396; Antoljak, Izumiranje, str. 328. Kao granice Podnadina navode se: ... *cuius confines tocius ville sunt hii, quia aliter iuste et recte confinare non possent: de traversa mete ville vocate Uschipach, de austro methe ville vocate Grifna, de meridie Blata de Podnadin et de borreali sunt methe ville vocate Dupzane* ...

²³ CD XV, dok. 67, str. 87-88; Antoljak, Izumiranje, str. 328.

²⁴ AHAZU, PP, ACI, 42' (08. 04. 1390, XIII).

²⁵ Tom se prilikom navode sljedeće granice: ... *cum loci Nadini et Butina hii sunt confines ut dixerunt: de trauersa villa Vitorich, de siroco villa Griuino, de quirina plata et via publica et borea villa Clochichine* ..., *te ... cui loco Bistrouine hii sunt confines ut dixerunt: de trauersa potoch, de siroco villa Vitorich, de quirina monasterii sacti Grixogoni de Iadra et de borea Peter Galcich* ...

²⁶ ZKZd, AR, ACI, 47-47' (25. 11. 1392, I).

²⁷ Juraj Vlatković također se više puta spominje u vrelima te pripada drugoj grani roda nadinskih Kačića o kojoj će se, zbog ograničenosti prostora, više govoriti drugom prilikom.

²⁸ ZKZd, AR, ACI, 48-48' (27. 11. 1392, I). Tom su prilikom navedene sljedeće granice Bistrovine: ... *de sirocho villa Victorich, de quirina villa Cochichino, de borea villa Bucovich, de traversa villa Grabrouičane* ... ; usp. Anzulović, Područje sela Korlata, str. 247.

²⁹ Antoljak, Izumiranje, str. 337; navodi DAZd, SZB, P Sb. I, III, 5 – 1393 (?); taj se podatak nije uspjelo provjeriti. Osim toga, ovdje se Antoljaku najvjerojatnije potkrala greška u citiranju, pa bi trebalo stajati DAZd, SZB, PS, b. I, fasc. III, 5, što je, kako se već spomenulo ACI. Dodatni je problem u tome što ne postoji niti ovakav broj folije kakav navodi Stjepan Antoljak.

³⁰ DAZd, SZB, PS, ACI, 517-517' (22. 01. 1394, II).

pak imao i sina Martinuša. O sinovima će se detaljnije govoriti poslije. Prije svega treba otkriti srodnike koji su činili Butkovu generaciju.

Godine 1339. u Ninu braća Vojin, Vladoj, Budislav i Mladošić sinovi pokojnog Perkovića iz roda Kačića (... *Voinus, Vladoius, Budislauius et Mladosfitus fratres, filii olim Percouig de generatione Cacich* ...) daju Stanku Henčevu (... *Stanco filio Hençi* ...) dva gonjaja zemlje u Butini za nasad vinograda (... *duos goniayos terre eorum proprie ad vineam plantandam, positos in loco qui dicitur Butinna*, ...).³¹ Tu spomenuti Budislav vrlo je vjerojatno identičan Butku. O tome svjedoči sličnost imena Butko – Budislav i istovjetnost imena Perković, pripadnost rodu Kačića i posjedovanje zemlje u Podnadinu u Butini. Osim toga, iz ovog se navoda saznaje da je Butko imao više braće. Od njih se, kako se čini prema dosadašnjim spoznajama, u vrelima još nekoliko puta spominju dvojica, Vojin i Vladoj. Oba se spominju u vezi s dugogodišnjim sporom Karinjana, odnosno njihovih predaka, i samostana sv. Krševana iz Zadra oko posjeda Kokićana. Naime, taj je spor više-manje neprekidno trajao od kraja 12. stoljeća. Čini se da je starješinstvo samostana više puta pokušavalo pravnim putem “istjerati” Karinjane odnosno njihove pretke iz tog posjeda, no unatoč povoljnim presudama više instancije vlasti, u tome nije uspjelo.³² Tako se u jednoj epizodi spora, 1358., spominje Ladislav pokojnog Perka Lapčića iz roda Kačića (... *Ladislauius condam Percy de*

³¹ CD X, dok. 341, str. 485-486. Zemlja je graničila s: ... *de trauersa est terra Budoï Dminciĝ, ex austro est vinea ecclesie sancte Marie, ex meridie est terra dicte ecclesie sancte Marie et ex borea est vinea Sclauogosti Saracnich* ...

³² Premda ovdje nema dovoljno prostora za detaljno argumentiranje značenja sintagme “Karinjani i njihovi preci”, radi pojašnjenja, u grubim se crtama može reći sljedeće. Prema do sada poznatim izvornim podacima čini se da se rod Karinjana, kao jedna grana roda Lapčana, konačno i zapravo “pravno” formira polovinom 14. stoljeća. Tada je 1360. kralj Ludovik potvrdio nizu lapačkih plemića, predvođenih Našmanom sinom Petra, prava na zemlju Karin (CD XIII, dok. 54, str. 69-71). Od tada nadalje, u vrelima se može pratiti nekoliko grana i više pripadnika roda Karinjana. U prilog ovoj tvrdnji donekle može poslužiti činjenica da u navedenoj ispravi Našman i ostali nastupaju kao plemići, ali ne po Karinu, već po Lapcu (... *nobiles de Lapuch* ...). Tek njihovi potomci nose naslov plemića po Karinu. Osim toga, prema dosadašnjim spoznajama, Lapčani se u Karinu prije polovine 14. stoljeća ne spominju puno stoljeće. Premda bi se ova tvrdnja, ako je moguće, trebala još dodatno istražiti u neobjavljenim vrelima, ostaje neprijeporna činjenica da kada se spominju sredinom 13. stoljeća, oni su Lapčani koji obavljaju dužnost župana u Karinu (... *iuppanus Georgius de Lapčano de Crino* ...; CD IV, dok. 52, str. 59-60; usp. Miho Barada, Lapčani, *Rad JA*, sv. 300, Zagreb 1954., str. 473-535; ovdje str. 487-489). Jesu li oni i njihovi potomci otad trajno naseljeni u Karinu, ne može se ustvrditi. Stoga bi Lapčane tijekom prve polovine 13. stoljeća trebalo promatrati kao pretke Karinjana koji se kao samostalni rod u vrelima pojavljuju u drugoj polovini 14. stoljeća. U svemu se s uma ne smije smetnuti niti “priča” koju 1360. spominju Našman i njegovi “pratioci” o ženidbi njihovoga pretka Vnihe Lapčanina s Klaudom, kćeri kralja Zvonimira, pri čemu je od tasta dobio Karin. Bez obzira na to radilo se tu o stvarnom događaju ili tradiciji, to donekle ocrtaiva “stanje svijesti” Karinjana polovinom 14. stoljeća, a sve bi se tek trebalo detaljnije istražiti. Što se, pak, tiče isprava vezanih uz spor Karinjana i njihovih predaka sa samostanom sv. Krševana, možda bi se trebalo istražiti pitanje sadržajne autentičnosti isprava vezanih za početak spora, premda su one u historiografiji u većoj mjeri prihvaćene (usp. Lujo Margetić, O javnoj vjeri i dispozitivnosti srednjovjekovnih notarskih isprava s osobitim obzirom na hrvatske primorske krajeve, *Radovi instituta za hrvatsku povijest*, sv. 4, Zagreb 1973., str. 5-79; ovdje, str. 29-32).

Lapcich de generatione Cacich ...) kako uvodi opata samostana sv. Krševana u posjed imanja Kokićane i Suhovare.³³ Čini se da je Ladislav najvjerojatnije identičan upravo spominjanu Vladoju. Konačna odluka i rješenje spora oko Kokićana izrečena je 1360., u korist samostana sv. Krševana.³⁴ Iduće, 1361. godine obavljeno je uvođenje samostana u posjed Kokićana. Tom je prilikom sastavljen zapisnik s opisom granica Kokićana. Među inima, zapisnik spominje selo Kačići (... *que mediat inter terenum Kokićane et vilarum Buchonich et Chacichich ...*),³⁵ a kao svjedoke Vojena pokojnog Perka i Vlatka Radinića, iz roda Kačića (... *Voyeni condam Perchi de genere Chaçigh, Vlatiči Radinich de genere Chaçigh ...*).³⁶ Potomke Ladislava, Vojina i Mladošića, barem za sada, nije

³³ CD XII, dok. 394, str. 513-4; dok. 395, str. 514-5; Antoljak, Izumiranje, str. 328, smatra da je riječ o Peroju a ne "»Percy«, kako to piše Smičiklas".

³⁴ CD XIII, dok. 60, str. 79-83; usp. Barada, Lapčani, str. 504-506.

³⁵ Usp. Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, str. 145; Anzulović, Područje sela Korlata, str. 247-248. Čini se da selo Kačići treba tražiti u okolici Nadina, u Gornjem polju. Naime, prema granicama Kokićana navedenim u dokumentu, selo Bukonić se može poistovjetiti sa selom Bukovići. Osim toga, čini se da su prilikom transliteracije zamijenjeni latinski grafemi *u* i *n*, pa je sukladno tome i selo nazvano Bukonić. Zapravo se na mjestu spomenutom u tekstu, nalazila trojna međa Kokićana, Bukovića i Kačića. Nadalje je pak kako govori dokument, granica Kokićana prolazila kraj Butine i Dubčana. Prema tome se Kačići mogao nalaziti samo sjeveroistočno od samog Nadina, a graničio je s Bukovićem. Čini se dakle da je Kačići identičan s Bistrovinom, o čemu svjedoče i ostali spomeni granica za Bistrovinu i Buković navedenih kod Nikole Jakšića (*Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, str. 145, 287, 288; usp. bilješku 18). Ivna Anzulović pak Bistrovinu još naziva i Kačić, a Kokićane Kokičina (za Kokićane usp. i Smiljanić, Teritorij i granice, str. 211, 241-242; Stjepan Antoljak, Pobiranje marturine, crkvene desetine i vojščine u zadarskom distriktu (1435), *Starine*, sv. 49, Zagreb 1959., str. 227-234; na ovom je mjestu korišteno reprint izdanje istog članka iz zbirke izabranih radova Stjepana Antoljaka, *Hrvati u prošlosti*, Split 1992., str. 433-441; ovdje str. 438). O svemu svjedoči i podatak o granicama sela Ušćipak: ... *confines tocuis dicte ville Ustipach hii sunt (ut) dixerunt: de trauersa villa Butchouich, de siroco vila(!) Clochochina monasterii sancti Grixogoni de ladra, de quirina villa Jelsane magne et de borea villa Chamegnano ...* (AHAZU, PP, ACI, 27-27; 19. 11. 1388., XI; usp. Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, str. 297). Miho Barada (Lapčani, str. 478-480), međutim, smatra da su se Kokićani "nalazili sjeveroistočno od današnjeg puta iz Zemunika u Lišane, a na jugozapadnoj strani Nadinskog blata". U tom slučaju bi se Butina i Dubčane nalazili još južnije od Kokićana, što osporavaju vrela. Naime, kao granice Butine navode se: ... *set confines tocuis ipsius loci Butine hii sunt vt dixerunt: de trauersa via vocata Vitorich, de siroco Dragoslaue Grupcich, de quirina terra Hungarice et de borea illi de Charino ...* (AHAZU, PP, ACI, 27; 15. 11. 1388., XI); ... *que tota sors terre posita est sub Nadino comitatus Ostrouice medietas cuius est in loco vocato Bistrigeno et alia medietas in loco vocato Butina, et quia dicta sors terre tota est in pluribus et diuersis peciis et clappis terre iddeo apte confinari non potest set amborum duorum locorum hii sunt confines ut dixerunt: de trauersa villa Grabrouegane Mogorouich, de siroco villa Vitorich, de quirina Peter Galcich Chachich et de borea via et lachus Nadini ...* (AHAZU, PP, ACI, 33-34; 23. 08. 1389, XII; Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, 287, navodi ove granice samo za Bistrovinu); ... *cum loci Nadini et Butina hii sunt confines ut dixerunt: de trauersa villa Vitorich, de siroco villa Griuino, de quirina plata et via publica et borea villa Clochichine ...* (AHAZU, PP, ACI, 42; 18. 04. 1390., XIII). Dubčane se pak spominju pri opisu granica Kačistine: ... *que medietas ipsius sortis terre in Chacischina esset in pluribus et diuersis clappis terre et quod apte confinari non possunt set confines ipsius loci hii sunt ut dixerunt: de trauersa villa Grabroicane, de siroco partim villa Vitorich et partim villa Griuine, de quirina partim villa Iolsane parue et partim Lisane mediantibus via publica et laco Nadinni (!) et de borea villa Dupčano ...* (AHAZU, PP, ACI, 37-38; 02. 03. 1390., XIII; Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, 290).

³⁶ CD XIII, dok. 76, str. 106-110; Antoljak, Izumiranje, str. 328. Vlatko Radinić također se više puta spominje u vrelima i pripada drugoj grani roda nadinskih Kačića o kojoj više drugom prilikom.

bilo moguće identificirati u vrelima pa se u daljnjem izlaganju govori o Butkovim potomcima.

Butkov sin Martinuš spominje se već 1393. Tada je spomenuti zadarski trgovac Ivan, sin pokojnog Jurmana, kupio 17 čestica zemlje od ukupno 16 gonjaja u Podnadinu u Dubčanima, od Pave, udovice pokojnog Petra Vučetića iz Bribira, pripadnika roda Šubića.³⁷ Dvije čestice graničile su sa zemljom Martinuša, koji je imao nadimak Kučić.³⁸ Sljedeće, 1394. Martinuš ponovno nosi nadimak Kučić.³⁸ U istoj se ispravi navodi više pripadnika roda Kačića; osim što su nedvojbeno u nekom stupnju srodstva, svima je zajedničko da su držali posjede na području Podnadina, odnosno Donjeg polja. Prema ispravi, te je godine Martinuš iz Podnadina za 52 mala libra prodao, već spomenutom, zadarskom trgovcu Ivanu pokojnog Jurmana, 16 gonjaja zemlje po "hrvatskoj mjeri", raspoređene u osam čestica koje su se nalazile u Podnadinu.³⁹ Dva mjeseca kasnije isti je trgovac Ivan kupio 14 gonjaja zemlje u Podnadinu u Donjem polju i Butinama, a njegove su zemlje graničile s onima Martinuša Butkovića iz Nadina.⁴⁰ Već 1396. Martinuš više nije živ, a brat mu Karlo, zbog poništenja ugovora o kupoprodaji iz 1394., vraća novac Ivanu Jurmaniću.⁴¹ Čini se da vrela spominju i dva Martinuševa sina. Godine 1403. Martinušev je sin Valentin sitni trgovac u Zadru.⁴² Matej pak pokojnog Martinuša Kačića iz Blačana (... *Matheus quondam Martinusi de genere Chacich de villa Blachiane ...*), 1466. ulazi s polubračom Jakovom i Martinom Pustrićem također iz Blačana (... *Iacobus et Martinus Pustrichi fratres dicti Mathei ex parte materna habitatores in dicta uilla Blachiane ...*) u bratimsku zajednicu.⁴³ Ipak nije u potpunosti jasno je li Matej sin Martinuša Kačića ili nekog drugog Martinuša. Vremenski se spominjanje Mateja tek donekle preklapa s obzirom na spominjanje Martinuša Kačića. Naime, ako se prihvati da je Matej zaista njegov sin, izlazi da u vrijeme kad se spominje ima najmanje oko 70 godina. Takva starost, premda je riječ o srednjovjekovlju, ne treba čuditi, a vrela to potvrđuju mnogim primjerima. Zapravo starost donekle ide u prilog razmišljanju da se zaista radi o Martinuševu sinu. Moguće je, iako se to ne može sa sigurnošću tvrditi, da Matej upravo zbog svoje starosti ulazi u kućnu zajednicu s polubračom. U tom slučaju, međutim, ni Jakov niti Martin Puštrić, po svemu sudeći, 1466. nisu bili u "cvijetu mladosti". Neimenovana mati trojice polubraće vjerojatno je nedugo nakon Mateja imala još nekoliko djece, pri čemu na

³⁷ DAZd, SZB, AR, 63-63a' (04. 11. 1393, II)

³⁸ Vidjeti bilješku 30.

³⁹ Isprava iznosi niz mikrotoponima u Donjem polju: ... *Pod Cripa ...*, ... *Basco ...*, ... *Na Iadrich ...*, ... *sub Gonich ...*, ... *Mirosseuo Sello ...*, ... *Prepogle ...*, ... *Odcucaf ...*

⁴⁰ DAZd, SZB, PS, ACI, 518-518' (04. 03. 1394, II).

⁴¹ Vidjeti bilješku 30.

⁴² Antoljak, Izumiranje, str. 337, navodi kao izvor DAZd, SZB, AR, b. III, f. VIII (20. 04. 1403.). Ovaj podatak, na tome mjestu, nije provjeren.

⁴³ DAZd, SZB, Gregorius de Bosco (dalje GB), b. I, fasc. I/1a, s. p.; usp. Antoljak, Izumiranje, str. 345.

umu valja imati i ženske potomke. S takvim se razmišljanjem može pretpostaviti da Jakov i Martin 1466. imaju između 50 i 60 godina. Bilo kako bilo, iz podatka o sklapanju bratimske zajednice može se s oprezom pretpostaviti da Matej nije imao potomaka, barem ne muških. Tako se čini da je Matej sklapajući bratimsku zajednicu, koristeći se modernim rječnikom, zapravo otišao u svojevrzni "starački dom".⁴⁴

Ostavljajući po strani pitanje Matejeve pripadnosti Martinuševoj obitelji, njegovo sklapanje bratimske zajednice s polubračom otvara još jedno, puno važnije pitanje. Zašto je Matej sklopio zajednicu baš s polubračom, a ne s nekim pripadnikom roda Kačića, možda također bliskim krvnim srodnikom? Premda na to pitanje, na temelju ovako parcijalnih podataka nije moguće sa sigurnošću odgovoriti, mogu se ponuditi neka razmišljanja. Naime, tadašnji međuljudski odnosi ostaju izvan dosega današnjeg povjesničara, no u skladu sa saznanjima o srednjovjekovnim društvenim, a poglavito rodovskim odnosima na području Hrvatske, te unutar samog roda Kačića,⁴⁵ na um "pada" jedna pretpostavka. Čini se da se u tom razdoblju ili smanjio broj pripadnika Kačića u Blaćanima ili u zadarskom zaleđu općenito. No, kako vrela ne navode Kačiće u Blaćanima, potonja se pretpostavka čini "prihvatljivijom".⁴⁶ Ona ipak iščekuje daljnju potvrdu u vrelima. Osim toga, vrlo se vjerojatnom čini i mogućnost da je Matej zapravo bio Martinušev izvanbračni sin, što donekle baca drugačije svjetlo na čitav problem.

Vraćajući se na kraju ponovno razmišljanju o Martinušu, treba još reći da ga vrela uglavnom povezuju s istim posjedom. Prema graničnim zemljama taj se može ustanoviti i kad naziv nije izričito naveden. Posjed se nalazio u Donjem polju na mjestu *sub capite vinee Stipancich*.

U svibnju 1395. vrela "otkrivaju" Karla pokojnog Butka Kučića Kačića iz Podnadina. Tom je prilikom Karlo prodao Ivanu Jurmaniću više čestica na području Podnadina za 60 malih libara.⁴⁷ Nešto ranije tog mjeseca, prilikom prodaje osam gonjaja zemlje na mjestu Kruševica u Bistrovini u Gornjem polju (... *Cruseuiça ad Bistrovina in Gorgne Pogle ...*), kao granični s tim posjedom spominje se posjed Karla Butkovića iz Podnadina.⁴⁸ Iduće, 1396. vraća novac Ivanu Jurmaniću u vezi s poništenjem gore spome-

⁴⁴ Naravno, moguće je da je zajednica osnovana isključivo iz "gospodarskih razloga". No, ipak se čini da je više razloga na neki način bilo povezano.

⁴⁵ Za detaljno argumentiranje ove posljednje tvrdnje na ovom mjestu nema dovoljno prostora te se prepušta nekom budućem istraživanju.

⁴⁶ O Blaćanima usp. Antoljak, Izumiranje, str. 345; Jelić, Novigradski distrikt, str. 145-146; Jakšić, *Hrvatski srednjovjekovni krajobrazi*, str. 287.

⁴⁷ DAZd, SZB, PS, ACI, 532'-533 (21. 05. 1395, III). Vezano za položaj čestica spominju se neki topónimo i mikrotopónimo poput: ... *ad Bistrinam in Gorgne Pogle ...*, ... *ad Bratinach ...*, ... *in Zacluč ...*, ... *in Dolgne Pogle iuxta nuce (?) ecclesie ...*

⁴⁸ DAZd, SZB, PS, ACI, 533'-534 (2. 05. 1395, III). Isti dokument bilježi da prodaju obavljaju Mihovil i Greško sinovi Klapca Kačića iz Podnadina. O toj grani roda nadinskih Kačića više drugom prilikom.

nute Martinuševe prodaje zemlje.⁴⁹ U idućim godinama Karol i Ivan Jurmanić obavljaju još nekoliko kupoprodaja. U svim je slučajevima kupac Ivan Jurmanić. Godine 1398. Ivan kupuje česticu zemlje od oko osam gonjaja smještenu u Podnadinu u Donjem polju, te zemlje od tri gonjaja u tri čestice, smještene u Butini, u Podnadinu u Seliščini (... *sotto Nadin à Selischina* ...) i u Donjem polju u Zaključu (... *in Sacluci* /?/ *in Dolgne poglie* ...).⁵⁰ Godine 1399. Ivan i Karlo obavljaju još tri kupoprodaje. U veljači Ivan kupuje tri gonjaja vinograda u Butini (... *gognali 3 di terren vignato posti in Butina* ...) te 14 gonjaja u više čestica smještenih u Gornjem polju u Blatu (... *di gognali 14 di terren posti in piu pezzi in Gorgne poglie à Blatta* ...).⁵¹ Konačno, u travnju 1399. Ivan kupuje od Karla više čestica: dva gonjaja vinograda u Podnadinu, gonjaj vinograda u Butini i tri gonjaja zemlje u Gornjem polju.⁵² Godine 1410., zajedno s Jurkom Bumbićem, pripadnikom roda Karinjana,⁵³ spominje se kao jamac u vezi s nekim dugom Ivanu Jurmaniću.⁵⁴ Iduće, 1411. godine Karlo moli Zadarski kaptol da u njegovo ime, zajedno s Grgurom Slipčićem i Stanislavom Maršićem (... *vna cum Gregorio Slipčich et Stanislauo Marssich, hominibus illustris ducalis domini Venetorum* ...) pošalje svojeg čovjeka pred sudački stol u Podgrađe. Ondje su poslanici saslušali svjedočenje niza plemića da je Mihovil pokojnog Ivana Mihaljevića iz Nina (... *Michael quondam Iohannis Michallgeuich de Nona* ...) pripadnik roda Kačića.⁵⁵ Dapače, Mihovil pokojnog Ivana Mihaljevića bio je od iste hiže kao i ostali Kačići spomenuti u ispravi (... *Michael quondam Iohannis Micalgeuich est de vna domo et de vno sanguine et partitor est in omnibus* ...).

Prije negoli se nastavi s daljnjom identifikacijom Karla u vrelima, na ovom je mjestu potrebno načiniti ekskurs. Naime, upravo spomenuti dokument navodi još nekoliko Kačića, a podaci vezani za njih povećavaju važnosti za poznavanje čitavog roda nadinskih Kačića. Neki Kačići "iz dokumenta" već su spomenuti i ovdje, a o ostalima će se detaljnije govoriti drugom prilikom. Za sada je dovoljno napomenuti da su Karlo i Ivan pokojnog Butka, Juraj pokojnog Vlatka, te Mihovil i Grgur pokoj-

⁴⁹ Vidjeti bilješku 30. Antoljak, Izumiranje, str. 337, spominje da je Karlo, pokojnog Butka, 1396. stanovnik Zadra. Kao izvor podatka navodi DAZd, SZB, PS I/III (ACI, I. M.), 21a, 20. Ovaj se podatak nije uspjelo provjeriti, što dodatno otežava i folijacija koju navodi Stjepan Antoljak.

⁵⁰ Jakšić, Regesti, dok. 10, str. 86 (04. 03. 1398.); str. 86, dok. 11 (04. 03. 1398).

⁵¹ Jakšić, Regesti, dok. 9, str. 86 (23. 02. 1399.); str. 86, dok. 12 (05. 02. 1399). U prvom se dokumentu spominje da Karlo prodaje zemlju s Jurjem pokojnog Vlatka (... *Zorzi quondam Vlatco* ...), također iz roda Kačića.

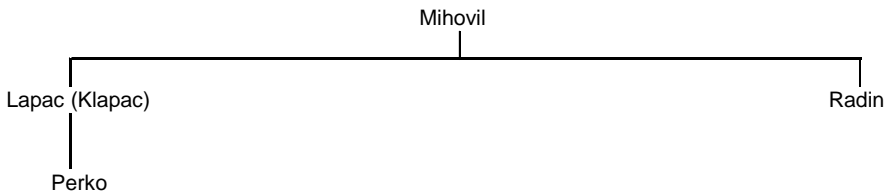
⁵² Jakšić, Regesti, dok. 13, str. 87 (01. 04. 1399.).

⁵³ Prema Ivni Anzulović (Područje sela Korlata, str. 254), Jurko Bumbić se 1445. spominje "kao *comes Jurco Bombich sede Carino comitatus Luce*" te posjeduje zemlju u selu Mokle.

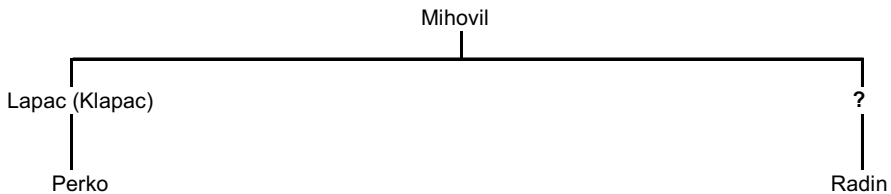
⁵⁴ DAZd, SZB, IT, ACI, dok. 2, p. 25, (02. 09. 1410, III).

⁵⁵ AHASU, TP-IT, ACI, 87-88 (21. 03. 1411, IV). ... *Michael quondam Iohannis Michallgeuich de Nona fuit de generatione Cačich et pro Carolus quondam Butchi et Johannes fratre suis, Juray quondam Vlatchi, Milgost et Michael et Gregorius fratres quondam Clapci fuerunt et sunt de genere Cačich et descenderunt de Michael Petrovich de dicta genere Cačich* ...

nog Klapca bili u nekakvu srodstvu. Najvjerojatnije to srodstvo nije bilo daleko. O tome posredno svjedoči svijest svih navedenih Kačića da potječu od zajedničkog pretka, Mihovila Petrovića. No kakvo je to srodstvo? Vrela svjedoče da su Juraj Vlatković te Mihovil i Grgur pokojnog Klapca bili bratići. Naime, Klapac pokojnog Radina i Petar Radinić bili su braća.⁵⁶ Premda se u vrelima koja su ovdje korištena, to izričito ne navodi, brat Klapca i Petra Radinića bio je i već spomenuti Vlatko Radinić. Identični patronimici to nedvojbeno potvrđuju. S tim na umu treba sagledati i već iznesenu tvrdnju da je Butkov pradjed ili, vjerojatnije, djed bio Lapac (Klapac). Naime, u tom se pogledu, najmanje dvije ili tri prethodne generacije od osoba koje se u spomenutom dokumentu navode kao Kačići, ne može identificirati njihov zajednički predak Mihovil Petrović. Stoga ostaje upitno treba li se Mihovil promatrati kao djed ili vjerojatnije otac Lapca (Klapca)? S druge strane, također ostaje upitno može li Mihovil biti i Radinov otac ili djed te je li u srodstvu "između" njih postojala još jedna osoba, koja je danas nama nepoznata. Kako spomeni Lapca (Klapca), Perka i Radina u vrelima dolaze tek posredno, njihov se odnos s Mihovilom Petrovićem ne može jasno utvrditi. U svakom slučaju, čini se bližim razmišljanje da je Mihovil bio Lapčev (Klapčev) otac. Također, nije nemoguće da je došlo do "preskakanja" generacija, odnosno da je Mihovilov sin i mlađi Lapčev (Klapčev) brat, Radin, bio ista generacija s Lapčevim (Klapčevim) sinom Perkom. U tom slučaju "između" Radina i Mihovila ne bi postojala još jedna osoba. Na rodoslovnom bi stablu upravo rečeno izgledalo ovako:

za razliku od

Ovo sve ipak ostaje samo pretpostavka, koja tek očekuje detaljniju potvrdu.

Na čitavo razmatranje posredno "baca svjetlo" i još nekoliko podataka. Naime, čini se da je Mihovil sin osobe koja nosi ime Petar. To je tim zanimljivije što su vrela zabilježila Kačića s imenom Petar, a koji bi prema pretpostavljenu vremenskom rasponu možda mogao odgovarati pretku svih ovdje navedenih Kačića.

Petar i Dragoslav, pokojnog Otre, spominju se 1238., kad svjedoče da su bili nazočni kad je opat samostana sv. Krševana uveden u posjed Kokićana (... *nos namque fratres filii quondam Oltre, uidelicet Dragosluus et Petrus de parentela Cacicorum testificamur in deum et in animabus nostris* ...).⁵⁷ Petar i Dragoslav ponovo se spominju 1240. kad Stjepan, sin Lovrehne, svjedoči da je posjed Kokićana dosuđen samostanu sv. Krševana. Tom se prilikom spominju i zemlje dvojice Kačića koje su se nalazile, kako se čini, u Podnadinu (... *per uiam et terras Caçicorum eundo in austro usque ad terras Caçicorum, ueniendo inferius in Corino usque ad quendum lacum qui est inter terras Dragoslaui et Petri filiorum Oltre et inde ueniendo usque ad alium carsum et uiam publicam, usque ad primum dictum puteum; de quibusdam pastinis supra dictas terras positis, sub castro Nadino sic fuit dictum, quod quicumque vicerit, dictas terras habeat et ipsos pastinos* ...).⁵⁸ Nekoliko mjeseci kasnije povodom spora oko zemalja u Gorici kod Belgrada, kao svjedoci se spominju Dragoslav, njegov brat Petar te neka osoba s imenom Miren Kačić.⁵⁹ Dakle, upravo bi ovaj Petar mogao biti identičan Mihovilovu ocu. Svi navedeni dokumenti koji spominju Petra i Dragoslava, osim posljednjeg, povezani su sa sporom Lapčana i samostana sv. Krševana oko posjeda Kokićana. No zapravo se čini da se Dragoslav sin Otre (... *Drgoslaus filius Otre* ...) pojavljuje već 1182. kad je Maur, svojevrsni namjesnik Bele III. za Hrvatsku i Dalmaciju, podijelio Stanči Lapčaninu pravo na Kokićane.⁶⁰ Ostaje upitno je li Dragoslav Otrin iz 1182. identičan Dragoslavu Otrinom iz 1238.? Ako bi se odgovor na to pitanje uzeo kao potvrđan, Dragoslavov životni vijek prema rasponu godina činio bi se pomalo nevjerojatnim, poglavito ako je već 1182. imao određeni broj godina. S druge strane, takva starost nije nemoguća, a događaj iz 1182. također bi, iako posredno, mogao biti razlog zbog kojeg je Dragoslav i pristupio svjedočenju.⁶¹ Osim toga, Kokićane su graničile s Nadinom, pa posjedovanje graničnih zemalja dvojice Kačića ne bi trebalo čuditi. No, na sve se još veže i pitanje moguće sadržajne neautentičnosti dokumenata koji svjedoče o sporu Lapčana i samostana sv. Krševana oko Kokićana.⁶² Naime, pojedini dokumenti dolaze tek kao transumpti u nešto kasnijima. Stoga postoji mogućnost da je Dragoslav, zbog interesa jedne od strana u sporu, "prenesen" u doba u kojemu zapravo nije postojao. Na taj bi način Dragoslavovo svjedočenje postalo "pravovaljano" i "povijesno" neosporno. "Moć sla-

⁵⁶ O tome svjedoči dokument iz AHAZU, PP, ACI, 37-37'.

⁵⁷ CD IV, dok. 42, str. 46-47.

⁵⁸ CD IV, dok. 98, str. 105-6.

⁵⁹ CD IV, dok. 107, str. 115-119.

⁶⁰ CD II, dok. 178, str. 179-181; Barada, Lapčani, str. 498-499.

⁶¹ Naime, ako je pravnu težinu nosio iskaz svjedoka, a ne sama isprava, nije nemoguće da je Dragoslav vrlo mlad, vjerojatno u dječjačkoj dobi, nazočio događaju iz 1182. Usp. Marc Bloch, *Feudalno društvo*, Zagreb 1958., str. 143-144.

⁶² Kako je spomenuto, historiografija je uglavnom prihvaćala dokumente vezane za taj spor; više vidjeti Barada, Lapčani, str. 480-483, 492-506. Za promišljanje o dokumentima s pravne strane, kao i njihovoj vjerodostojnosti više vidjeti Margetić, O javnoj vjeri, str. 29-32.

nja" Dragoslava u prošlost imao je, najvjerojatnije, samostan sv. Krševana, a ne Lapčani. Kao upitno se, stoga, može promatrati jedino Dragoslavovo spominjanje 1182. Dokument iz 1182. dolazi u originalu, ali i kao transumpt u ispravi iz 1239. kada zadarski knez dosuđuje Kokićane samostanu sv. Krševana.⁶³ Stoga bi bilo zanimljivo usporediti original i transumpt zbog mogućih razlika.⁶⁴ No, sam je originalni dokument iz 1182., prema riječima Luje Margetića, neobičan i neuvjerljiv.⁶⁵

U svakom slučaju, iako dokumenti možda nisu sadržajno autentični, to ne znači da su svi podaci u njima izmišljeni te da se zbilja nije nekako ukomponirala u načelno neistinitu "priču". Upravo se zato čini nevjerojatnim da osobe poput Dragoslava, Petra i njihova oca Otre, nisu postojale. Tim više što bi i sami Lapčani vjerojatno lako prozreli takvu "varku" samostana sv. Krševana. No ostaje pitanje kada su te osobe živjele, krajem 12. stoljeća ili 1240-ih? Naime, odbaci li se navedeni spomen iz 1239., kao i spomen prilikom svjedočenja Stjepana, sina Lovrehne, koji spominje samo zemlje dvojice Kačića, ostaje isprava o sporu oko zemalja u Gorici kod Belgrada. Prema njoj se nedvojbenim čini da Petar i Dragoslav žive 1240-ih. Sa stanovitim se oprezom, za sada, može usvojiti mišljenje da je 1238.-40. i 1182. riječ o istom Dragoslavu, ali je autentičnost potonjeg spomena upitna. S druge strane, ostali Kačići koji se spominju 1182., zaista su živjeli krajem 12. stoljeća.⁶⁶ S njima su, a kako je već spomenuto na drugomu mjestu,⁶⁷ Otra i sinovi bili u nekom srodstvu, no stupanj tog srodstva ne može se detaljnije utvrditi.

Na taj način, ako se prihvati dosadašnja argumentacija te pretpostavka o identifikaciji Mihovilova oca kao Otrinova sina Petra, jedna se grana roda nadinskih Kačića može pratiti od njezinih prvih spomena u vrelima pa do sredine 15. stoljeća. Od Mihovila Petrovića ta se grana razgranala, a što se može prikazati sljedećim obiteljskim stablom na sljedećoj strani.

Na kraju ovog ekskursa treba naglasiti da bi potvrdu ovakvu razmišljanju trebala pružiti buduća istraživanja, a poglavito bi se, ako je to moguće, u vrelima trebalo identificirati Perka i Lapca (Klapca) te Radina.⁶⁸ Tek tada bi ova genealogija bila "si-

⁶³ CD IV, dok. 77, str. 81-83; usp. Margetić, O javnoj vjeri, str. 31-32.

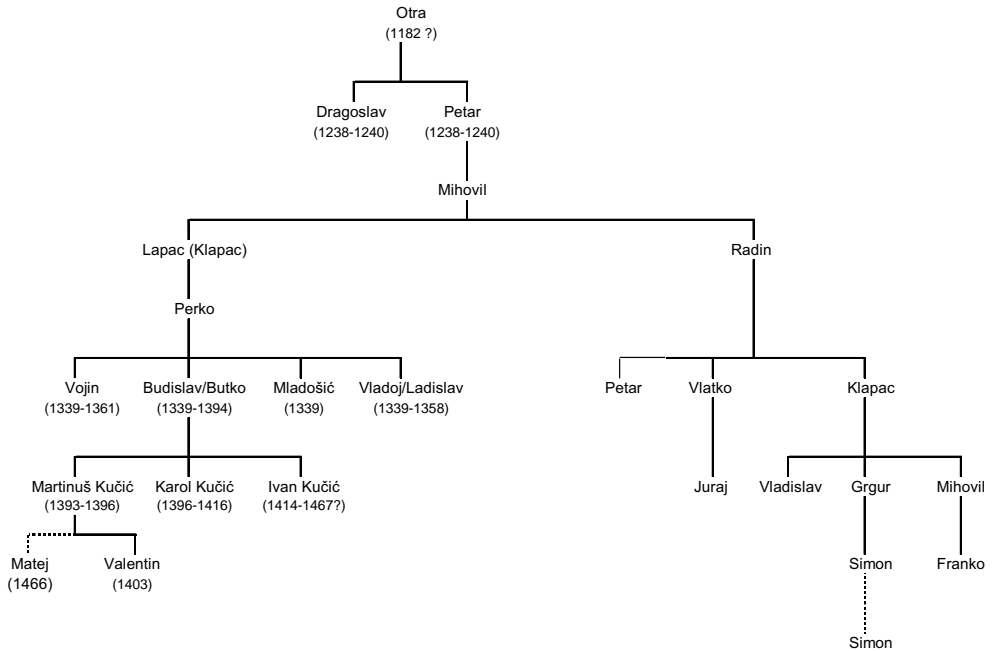
⁶⁴ Na ovom mjestu nije bilo mogućnosti to učiniti. No, valja naglasiti da nema razloga zbog kojeg bi se općenito sumnjalo u navode Tadije Smičiklase, pa je on vjerojatno i u ovoj prilici provjerio dva dokumenta. Za razmatranje je također zanimljivo napomenuti da gore spomenuta isprava iz 1238., u kojoj Petar i Dragoslav svjedoče da su bili nazočni kad je opat samostana sv. Krševana uveden u posjed Kokićana (CD IV, dok. 42, str. 46-47), dolazi kao transumpt u prethodno spomenutoj ispravi iz 1239. (bilješka 64).

⁶⁵ Lujo Margetić (O javnoj vjeri, str. 29-30, 32) osim toga smatra da se iz samog tijeka spora 1238. i 1239. vidi, da je sud "pripustio dokaze ispravama, ali ga isprave nisu uvjerile". Čitav bi spor još jednom trebalo istražiti.

⁶⁶ Usp. Ivan Majnarić, Prilog poznavanju roda Kačića tijekom druge polovine 12. stoljeća, *Biobibliographica*, sv. 2, Zagreb 2004., str. 11-12.

⁶⁷ Majnarić, Prilog poznavanju, str. 12.

⁶⁸ Detaljnija analiza Radinove grane nadinskih Kačića, zbog opširnosti, dat će se nekom drugom prilikom. U njoj su, kako se može vidjeti, svi pripadnici roda koji se u ovom radu spominju tek

gurnija". Ovako se njezin gornji dio (na stablu od Mihovila prema Lapcu i Radinu) temelji na svega nekoliko posrednih podataka. No, ponekad je to sve što medievist ima na raspolaganju i što treba iskoristiti na pravi način.

Godine 1413. Karlo Butković iz Nadina posuđuje od Ivana Jurmanića i Hrvatinića, trgovaca iz Zadra, 50 dukata (... *recepisse a Iohanne Iurmanich et Cheruatinich mercariis de ladra librorum quinquaginta ducatis* ...).⁶⁹ Godine 1416. Karol prodaje neke zemlje majci svoje žene Margarite, Radi, kćeri pokojnog Radmana iz Lukorana. Zemlje su bile smještene na više lokaliteta u Gornjem i Donjem polju te u Butini.⁷⁰ Iste 1416. godine prodaje Mateju Križaniću od roda Vitorića i Radoju Budiniću iz Zadra česticu oranice od osam gonjaja u Podnadinu.⁷¹ To je ujedno posljednji podatak o Karolu do kojeg se došlo u ovom istraživanju. Za kraj treba pripomenuti da su Butko, a nakon njega i sinovi Martinuš i Karol, održavali kupoprodajne kontakte gotovo isključivo sa

usputno i ne pripadaju Perkovoj grani. Ujedno, na ovom se mjestu, zbog ograničenosti prostora, ne navode godine njihova spominjanja u vrelima. Dovoljno je tek reći da se one mogu pratiti od generacije Radinovih sinova.

⁶⁹ DAZd, SZB, IT, ACI, dok. 1, p. 29 (29. 08. 1413, VI).

⁷⁰ AHAZU, TP-IT, ACI, 157-158 (7. 03. 1416, IX). ... *Carollus quondam Butchi de genere Cacich de Nadino ex vna parte et Rada filia quondam Radmanii de Lucarno nomine et vice Margaritem filie sue et vxore dicti Carolli ex alia parte* ...

⁷¹ AHAZU, TP-IT, ACI, 163-164 (10. 04. 1416, IX). .. *infra hoc confines: de sirocco possidet Michael Clapcich de quirina est Blato de borea possidet ser Iohannes Bertonich et de traversa est via publica* ...

zadarskim trgovcem Ivanom Jurmanićem.⁷² Jesu li s njim održavali i neke druge poslovne veze, tek bi trebala potvrditi daljnja istraživanja. Svakako bi detaljnija analiza vrela zasigurno ponudila još pokoji podatak, i o Karolu i o Martinušu, Butku, ali i Ivanu Jurmaniću. Stoga bi ovaj rad, kako je već spomenuto, trebalo promatrati kao pokušaj daljnje nadogradnje podataka koje je iznio Stjepan Antoljak.

Ivan Kučić Kačić spominje se u vrelima prvi put 1411. u već spomenutu dokumentu, kad njegov brat Karol moli Zadarski kaptol da u njegovo ime pošalje svojeg čovjeka pred sudački stol u Podgrađe, gdje se utvrdilo da je Mihovil pokojnog Ivana Mihaljevića iz Nina pripadnik roda Kačića.⁷³ Ivan je tada među grupom navedenih Kačića obilježen kao Butkov brat. Godine 1414. Ivan Kučić je s više zadarskih plemića i pučana, kao talac otpremljen u Veneciju (... *Johannes Cucich olim famulus domini Jacobi de Reduchis* ...).⁷⁴ Stjepan Antoljak je na temelju ovog navoda zaključio da je Ivan bio "sluga kod zadarskog plemića Jakova de Raduchis".⁷⁵ Prije svega, malo je vjerojatno da bi se među taocima-pučanima nalazio sluga. Naime, među pučanima se navodi niz osoba raznih zanimanja (... *barberius ... marangonus ... piliparius ... sartor* ...). Ne ulazeći detaljnije u ovu tvrdnju može se među ostalim zaključiti da su navedena zanimanja unutar strukture općinskog društva, pučanima spomenutim u dokumentu "osiguravala" određeni ugled koji ih je jasno razdvajao od onog služinčadi.⁷⁶ Da je Ivan zaista bio sluga, zasigurno bi postojao "efikasniji" način da mletačka vlast "osigura" njegovu vjernost negoli da ga se pošalje u Mletke. Osim toga, Jakov Radučić (Raduko, Raduč), sin Filipa, bio je jedan od najuglednijih zadarskih građana. Za potrebe ovog rada dovoljno je spomenuti da je Jakov bio doktor prava⁷⁷ te oženjen Lombardinom, kćeri Saladina de Saladinisa.⁷⁸ U kolovozu 1381. bio je jedan od dvo-

⁷² O tadašnjem ugledu Ivana Jurmanića svjedoči i njegovo obraćanje i molba kralju Ladislavu Napuljskom, u kojoj spominje i vlastite zemlje u Bistrovini i Podnadinu; više vidjeti Antoljak, Pobiranje, str. 439. Tomislav Raukar (*Zadar u XV. stoljeću. Ekonomski razvoj i društveni odnosi*, Zagreb 1977., str. 265) spominje pak Ivana Jurmanića među grupom najimućnijih zadarskih trgovaca, a Sabine Florence Fabijanec (Pojava profesije *mercator* i podrijetlo trgovaca u Zadru u XIV. i početkom XV. stoljeća, *Zbornik OPZ HAZU*, sv. 19, Zagreb 2001., str. 83-125; ovdje str. 96, 115-116), navodi vrela u kojima se spominje kao trgovac.

⁷³ Vidjeti bilješku 55.

⁷⁴ Šime Ljubić, *Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, IV/1874, VI/1878, VII/1882, IX/1890 (dalje Listine). Ovdje Listine VII, str. 182-183.

⁷⁵ Antoljak, Pobiranje, str. 438.

⁷⁶ Osim toga, u kratkom regestu ove isprave, Šime Ljubić (Listine VII, str. 182) spominje da je riječ o osobama koje su se u Mletke otpremale zbog sumnje u njihovu vjernost. Premda sama transkripcija isprave to nigdje izričito ne kaže, čini se da to i jest smisao popisa niza osoba. Ako je ovome vjerovati, to tim više potvrđuje sumnju da je Ivan bio sluga.

⁷⁷ Listine IV, 164-168.

⁷⁸ Raukar, *Zadar*, str. 117-118.

jice zadarskih poslanika koji su sudjelovali pri sklapanju Torinskog mira između Venecije s jedne te Ludovika I. i Genove s druge strane.⁷⁹ Osim toga, spominje se kao jedan od vodećih ljudi zadarske vlasti tijekom "burnih" zbivanja nakon smrti kralja Ludovika. Jedan je od zadarskih poslanika Anžu Frankopan, kojega u listopadu 1389. mole za pomoć (... *ad destructionem Ioannis de Palizna* ...),⁸⁰ a tijekom čitavog je vremena više puta bio zadarski poslanik i rektor.⁸¹ O njegovu ugledu svjedoči i podatak iz 1396. kad je pribivao razgraničenju Splita i Klisa.⁸² Dapače, sam se Jakov, s dvojicom sinova, spominje među plemićima koji su 1414. trebali poći u Mletke. S tim na umu, Ivana Kučića ne bi trebalo pomatrati kao običnog slugu već prije kao pouzdanika Jakova Radučića; čovjeka od "povjerenja" koji je vjerojatno bio jedan od voditelja Jakovovih poslova i brinuo se za njegove interese. Također pri ovom razmišljanju valja spomenuti da je sredinom 14. stoljeća u Ugarskoj termin *famulus* zapravo označivao familijara (*familiaris*).⁸³ U osnovnim crtama, familijari su najčešće bili mali plemići koji su, ušavši u službu visokog plemića (magnata), za njega kao "gospodara" (*dominus*) obavljali razne administrativne i vojne zadaće kao njegovi "vazali" (*servientes/familiares*).⁸⁴ Upravo se položaj Ivana Kučića prema Jakovu Radučiću može poistovjetiti s "društvenim statusom" kakav su imali familijari. Dapače, ta je uloga Ivanu vjerojatno donijela "širok krug" poznanstva i stanoviti društveni ugled, o čemu svjedoče i niže navedeni podaci oporuke.

Godine 1425. Grgur Klapčić (v. obiteljsko stablo), iz Nadina, zbog posudbe nekog novca od zadarskog mesara Radojka Budinića, zalaže istom Budiniću nekoliko čestica zemlje u Podnadinu. Jedna čestica od oko tri gonjaja vinograda graničila je s jugozapadne strane sa zemljom Ivana Kučića (... *Iuan Cuçich* ...).⁸⁵ Godine 1434. Ivan Kučić iz Nadina spominje se u vezi sa sporom oko baštine zadarskoga građanina Ivana Vukšića, od roda Lapčana.⁸⁶ Naime, nakon smrti Ivana Vukšića upraviteljica i uživatelj

⁷⁹ Šišić, Ljetopis, str. 4.

⁸⁰ Šišić, Ljetopis, str. 13; usp. Vjekoslav Klaić, *Krčki knezovi Frankapani*, Zagreb 1901., str. 183-184.

⁸¹ Usp. Šišić, Ljetopis, str. 14, 18, 20-21, 24, 34.

⁸² Isto, str. 22.

⁸³ O čitavoj raspravi o "društvenom statusu" familijara i upotrebi tog termina tijekom prve polovine 14. stoljeća, s posebnim osvrtom na familijare Šubića, više vidjeti Damir Karbić, *Familiares of the Šubići, La noblesse dans les territoires Angevins à la fin du Moyen Âge*, Actes du colloque organisé par l'Université d'Angers (Angers-Saumur, 3-6 juin 1998.), Collection de l'École française de Rome 275, Rome 2000., str. 132-147; ovdje 137-139. Ujedno ovim putem zahvaljujem dr. Damiru Karbiću na primjedbama, te upozorenju na upravo navedeni rad.

⁸⁴ Karbić, *Familiares*, 135.

⁸⁵ DAZd, SZB, TP, b. III, fasc. IV, 205-205' (18. 03. 1425., IV); usp. Antoljak, Izumiranje, str. 344. Cjelokupne granice čestice vinograda jesu: ... *de borea possidet dictus creditor, de sciroco Iacobi Zouellich, de quirina Iuan Cuçich et de trauersa dictus debitor* Osim te, Grgur je založio još dvije čestice oranica, obje u Podnadinu. Prva od tri gonjaja s granicama: ... *de trauersa possidet ecclesia, de borea Mathias et Paulus Sperançich, de quirina dictus Mathias, de sciroco dictus Paulus* ... ; a druga od dva gonjaja s granicama: ... *de borea, trauersa, sciroco et quirina possident dicti Mathias et Paulus Sperançich*

⁸⁶ DAZd, SZB, Nicolaus de Ho de Cremona, b. I, fasc. II, 7-7' (9. 12. 1434, XIII).

njegovih dobara postala je njegova žena Stošija, a nakon njezine smrti nasljednik dobara trebao je postati Ivanov nećak Matej, tesar s nadimkom Bakalar. O sporu koji je izbio između Stošije i Mateja s jedne te Ivana Kučića s druge strane, nema puno podataka. Taj dokument svjedoči tek da su dvije strane izabrale suce za "arbitražu". Ivan Kučić se također navodi 1435. kao jedan od Zadrana koji su dužni plaćati vojščinu ostrovičkom kaštelanu.⁸⁷ Godine 1449. Ivan daje punomoć prezbiteru Mišolu, pokojnog Mateja, zadarskom kanoniku, da ga zastupa u svim parnicama koje se vode u Zadru.⁸⁸ Dvije godine kasnije, 1451., Ivan Kučić iz Nadina bilježi svoju "posljednju volju".⁸⁹

Čini se da Ivan upravo zbog svoje starosti ili bolesti, 1449. više nije bio u mogućnosti obavljati sve svoje poslove pa je za dio njih opunomoćio Mišola. No u trenutku sastavljanja oporuke Ivan je zdrav, ali zasigurno je postojao razlog njezina nastanka. Sljedeći spomen Ivana u vrelima, ne otkriva neposredno je li on još živ. Naime, 1453. Mrkša Karinjanin⁹⁰ prodaje Rafaelu de Nassisu polovicu posjeda u Nadinu i Kačinoj gorici, a koju je Mrkša kupio od Ivana.⁹¹ Tu se nekoliko podataka čini znakovitim. Prije svega, u svjetlu oporuke, izgleda više nego čudno što upravo Rafael de Nassis kupuje zemlju koju je Ivan nekoć prodao. Naime, u slučaju da se Rafael osobno zanimao za dotičnu zemlju, ostaje upitno zašto ju nije kupio direktno od Ivana, poglavito s obzirom na njihovo poznanstvo. Moguće je, da je Ivan prodao zemlju Mrkši puno prije poznanstva s Rafaelom. No, to ne objašnjava Rafaelovo "iznenadno" zanimanje baš za njih. Osim toga, da se ta zemlja duže nalazila u Mrkšinu posjedu, najvjerojatnije isprava ne bi spominjala Ivana kao nekadašnjeg njezina vlasnika, već samo Mrkšu. U svemu s uma ne treba smetnuti ni Rafaelovo pravno znanje. Međutim, da je Ivan Kučić u trenutku spomenute kupoprodaje zemlje u Kačinoj gorici bio živ, najvjerojatnije bi bio spomenut zbog prava prvokupa. Stoga se čini da je Rafael mogao otkupiti zemlju na temelju prenesenog prava s Ivana Kučića ili je kupnja jednostavno označivala neki oblik moralnog nasljeđa. U tom slučaju Ivan je umro između 1451. i 1453.⁹² U svakom slučaju, 1467. Ivan zasigurno više nije živ.⁹³

⁸⁷ Antoljak, Pobiranje, str. 438.

⁸⁸ DAZd, SZB, ICalc, b. III, fasc. V/2, 73'-74 (28. 04. 1449, XII).

⁸⁹ O tome detaljnije u idućem odjeljku.

⁹⁰ Mrkša se, osim toga, spominje 1440. kao sudac u Podgrađu (Listine IX, str. 134-135, usp. Antoljak, Izumiranje, str. 355), a 1451. spominje se u vezi s poništenjem ugovora s Grgurom Mrganićem, kojemu je o prodao zemlju u Polači (DAZd, SZB, ICalc, b. III, fasc. V/7, 333'; 17. 05. 1451., XIV; usp. Antoljak, Izumiranje, 355).

⁹¹ DAZd, SZB, Nicolaus Benedicti, b. I, fasc. I/15, 8-9' (20. 02. 1453., II)

⁹² S druge strane, isprava iz 1453., opisujući da je Mrkša dotični posjed kupio od Ivana, uz potonjeg ne navodi donekle uobičajeni latinski izraz za pokojne, *olim*. No, nenavođenje tog izraza ne mora nužno značiti da je Ivan živ.

⁹³ Antoljak, Izumiranje, str. 344. Kao izvor podatka Stjepan Antoljak navodi DAZd, SZB, GB, b. I, f. I/1 (08. 01. 1467). Taj se podatak nije uspjelo provjeriti.

* * *

Testament Ivana Kučića je nevelik. Započinje invokacijom i datacijom, a zatim se nastavlja arengom.⁹⁴ Potom slijedi promulgacija pomiješana s naracijom⁹⁵ te povećana dispozicija. Na kraju se testamenta nalaze tipične notarske oporučne odredbe koje sadrže svojevrsnu sankciju i koroboraciju.⁹⁶

Kako se može nazrijeti i iz ove kratke analize, oporuka ne sadrži veću količinu "vrijednih" podataka. Uza formule uobičajene za oporuke, dispozicija ipak neke otkriva. Ivan za izvršitelje oporuke i upravitelje svojih dobara imenuje Rafaela de Nassisa, doktora prava, i već spomenutog prezbitera Mišola, pokojnog Mateja, zadarskoga kanonika. Daje im sve potrebne ovlasti i slobode za upravljanje i čuvanje svih njegovih dobara te zastupanje na parnicama.⁹⁷ Osim toga, Ivan izriče želju da ga se pokopa u crkvi sv. Marije u Nadinu. Spomenutom Rafaelu za trud ostavlja deset zlatnih dukata. Ženu Margaritu proglasio je pak jedinim i glavnim nasljednikom svih ostalih pokretnih i nepokretnih dobara te poslova.

Iako "skromni", podaci koji se mogu iščitati iz Ivanova testamenta dodatno osnažuju tvrdnju o Ivanovu ugledu i društvenom položaju. Naime, imenovanje prezbitera Mišola, zadarskoga kanonika te Rafaela de Nassisa, doktora prava i pripadnika ugledne zadarske plemićke obitelji, za upravitelje svojih dobara, svjedoči da su ti ljudi činili Ivanov kretanja, bili njegovi znanci, a vjerojatno i prijatelji. Kako je već spomenuto, Mišol je od 1449. bio Ivanov opunomoćenik u parnicama vođenim u Zadru. Najvjerojatnije je istodobno u pitanjima zaštite Ivanove imovine, a možda i osobe, važnu ulogu imao i Rafael de Nassis. O tome posredno svjedoči i dosta veliki novčani iznos koji mu je Ivan oporučno ostavio. Dakle, osim što je bio pouzdanik Jakova Radučića i boravio u Veneciji, Ivan se kretao u krugu istaknutih zadarskih građana, s njima poslovaio te vjerojatno i prijateljevao.

Ni u jednom trenutku Ivan nije zapostavio ni pitanja vezana za svoju "djedovinu", i posjede na području Podnadina. Današnjim rječnikom rečeno, može se zaključiti da je Ivan primarno bio vezan za Nadin i Podnadin (u smislu nadinskog distrikta), a na "posao" je odlazio u Zadar i kamo god je drugdje trebalo (Venecija). O njegovoj povezanosti s Nadinom posredno svjedoči i želja za vječnim počivalištem u nadinskoj crkvi sv. Marije. Svu svoju imovinu Ivan je ostavio ženi Margariti, a je li imao muških potomaka, ostaje otvoreno pitanje, premda bi takav, vrlo vjerojatno, bio spomenut u oporuci. Na kraju ove kratke analize valja istaknuti da broj sačuvanih plemićkih oporuka općenito nije velik, a među pripadnicima plemićkog roda nadinskih Kačića, Ivanova je oporuka za sada jedina. Njezina vrijednost je tim veća što

⁹⁴ Arenga započinje riječima ... *Cum morte ...*, a za ostatak vidjeti prijepis isprave u Prilogu.

⁹⁵ Započinje riječima ... *Idcirco ...*; za ostatak vidjeti Prilog.

⁹⁶ Započinje riječima ... *Et hanc voluti ...*; za ostatak vidjeti Prilog.

⁹⁷ Oporuka taj čin bilježi započevši riječim riječima ... *prout iusserit ...*, a za ostatak vidjeti Prilog.

upravo ove crtice o Ivanovu životu donekle ocrtavaju sudbinu maloga plemića kraja 14. i 15. stoljeća.

* * *

U ovom se radu pokušalo identificirati pripadnike jednog ogranka plemićkog roda nadinskih Kačića. Kao povod tome poslužila je oporuka Ivana Butka Kučića Kačića. Već je spomenuto da je riječ o za sada jedinoj sačuvanoj oporuci pripadnika roda nadinskih Kačića. Kako su pokazala vrela, krajem 14. i početkom 15. stoljeća živjeli su nedvojbeni pripadnici roda te držali posjede na širem prostoru Nadina, odnosno u Podnadinu. Kontakte su održavali s uglednim Zadranima, a barem jedan od njih, Ivan, sam je, kako se čini, stekao ugledan položaju u Zadru. Također se na nekoliko mjesta razmatrala moguća pripadnost nekih osoba rodu. Pažnja se potom posvetila izradi mogućeg rodoslovlja dotične grane roda nadinskih Kačića. Pri tome se zaključilo kako se najvjerojatnije smije pomišljati da pojedini njezini pripadnici žive krajem 12. stoljeća. Premda svaki dokument u vezi s Butkom Kačićem i njegovim potomcima zaslužuje detaljniju analizu, to se prepustilo nekomu drugom radu. Primarni je cilj bio identificirati Ivanove srodnike. Daljnja bi istraživanja trebala detaljnije pokazati može li se u još pokojem vrelu pratiti bilo koja od navedenih osoba, kao i osobe s "prezimenom" Kučić. Također bi se trebao provesti čitav niz dodatnih istraživanja koja bi ovdje iznesene podatke povezala s dosadašnjim saznanjima te ispitala položaj malog plemstva u zadarskom zaleđu, njihov međusobni odnos i odnos s mletačkom vlašću, identificirala rodove nastale od nekih starijih, detaljnije pozicionirala njihove posjede. Tada bi se, vjerojatno, došlo do jasnijih spoznaja o pitanjima nestanka pojedinih rodova, prodiranju zadarskog "kapitala" u zaleđe, a možda i o životu zaleđa općenito. Posredni podaci o svakidašnjici toga prošlog razdoblja bili bi od neizmjerne vrijednosti. Stoga je ovaj rad tek mali korak k rješenu niza problema i jednako tako zalag za buduća istraživanja. Tek će ona moći jasnije rasuđivati o ovdje iznesenim razmišljanjima. No, ponekad i "tapkanje po mraku" vodi k nagovještaju svjetla.

PRILOG

Zadar, 1. III. 1451.

Oporuka Ivana pokojnog Butka Kučića Kačića

Testamentum ... Iohannis Chucich

In Christi nomine amen. Anno incarnationis eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, indictione quintadecima, die primo mensis Marcii, tempore illustrissimi principis et domini excelentissimi domini Francisci Foscari, Dei gratia incliti ducis Venetiarum et cetera, ac magnifici et generosi viri domini Laurencii Lauredano, honorabilis comitis ciuitatis Iadre. Cum morte nil certius et incertius hora

mortis diesque eius ab omnibus ignoretur. Idcirco Iohannes condam Butchii Chucich de genere Chacich de Nadino districtus Iadre sanus per Christi gratiam mente, sensu, corpore et intellectu, tamen in maximo senio constitutus, predicta considerans, timens diuinum iudicium et nolens abintestato decedere, de suis bonis omnibus suam vltimam voluntatem et suum vltimum testamentum in hunc modum facere procurauit. In primis namque suos fideicomissarios instituit egregium legum doctorem dominum Rafaelem de Nasis (!), nobilem Iadrensem et venerabilem virum dominum presbiterum Misolum condam Matei, canonicum Iadrensem, quem in hoc parte submiserit foro seculari secundum ordines Iadre, prout iusserit sic dicti sui commissarii adimplere teneantur et debeant, dans et concedens dictus testator dictis suis commissariis plenum et liberum arbitrium et potestatem dictam suam commissariam et omnia eius bona intromittendi, apre[he]ndendi, distribuendi, administrandi, agendi, petendi, defendendi et respondendi in iudicio et extra de calumnia et veritate dicenda, iurandi in animam dicti testatoris et generaliter ad omnia alia que quilibet veri et legitimi commissarii aliaquis dicere et facere possunt et possent et quem ad modum ipsemet testator dicere et facere posset si personaliter interesset. Item voluit corpus suum sepeliri in ecclesiam sancte Marie de Nadino. Item reliquit suprascripto domino Rafaeli suo commissario ducatos decem auri pro eius labore. In omnibus autem aliis suis bonis mobilibus et immobilibus (!) iuribusque et actionibus presentibus et futuris Margaritam vxorem suam sibi heredem vniuersalem instituit. Et hanc voluit esse suam vltimam voluntatem et suum vltimum testamentum quam et quod valere iussit iure testamenti et vltime voluntatis, et si iure testamenti et vltime voluntatis non valeret valeat iure codicillorum et omnibus modo, via, iure, vsu et forma quibus melius valere potitur et potest aliquo pretermisso non obstante. Actum Iadre in apoteca mei notarii infrascripti presentibus ser Iohannes condam ser Doimi de Grisonis et ser Girardino de Karnaruto, nobilebus Iadrensis testibus ad premissa habitis, vocatis et rogatis.

Ser Cresius de Sope (!), iudex examinador Iadre, huic testamento presens fuit et se supscripsit.

Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Iohannes de Calcina, b. VIII, fasc. III, 85'-86.

Ivan Majnarić

The Noble Kučić Family: a Contribution to the Study of the Kačić Kindred of Nadin at the End of the Fourteenth and in the First Half of the Fifteenth Century

Summary

Based on the published and unpublished sources (kept in the State Archive of Zadar, the Archive of Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb, and the Scholarly Library of Zadar), this paper presents the current results of the ongoing research of the Kačić kindred of Nadin during the second half of the fourteenth and the first half of the fifteenth century. As a starting point for this study, the author used the last will of John Butko Kučić from 1451 (the document is kept in the State Archive of Zadar, in the collection *The Deeds of Zaratín Notaries*, and was written by a notary, Iohannes de Calcina). The article consists of three parts. In the first part special attention is paid to some aspects of the problems regarding the position of the Kačići of Nadin in the modern historiography. The second part identifies mentions of the closest kin of Ivan in the sources (his great-grandfather Lapac/Klapac, grandfather Perko, father Butko, and uncles Vojin, Vladoj, Mladošić and Ladislav, as well as his brothers Martinuš and Charles). In this part, the author also tries to establish the genealogy of this branch of the Kačić kindred of Nadin, which, as it seems, descended from the person named Peter, a member of the kindred mentioned in the first half of the thirteenth century. Beside Petar, his father Otra and brother Dragoslav are also taken into consideration. The last part of this paper identifies mentions of John in the sources, discusses his social status and analyses his testament. As an appendix to the paper, the author brings the transcript of the document containing John's last will.

Key words: nobility, the Kačić kindred of Nadin, the Kučić family, genealogy, social history, cultural history, the Late Middle Ages, the hinterland of Zadar